

—¿Com definiria el paper de Joan Lerma i Felipe González en el tema de la reconversió?

—Per no ser excessivament dur, diré que l'actitud del president de la Generalitat va ser de total inhibició: Entre promeses i promeses li van tancar la capçalera i ni se'n va adonar. Lerma no va saber valorar la importància que la indústria siderúrgica tenia per a Sagunt. Pel que fa a l'actitud de Felipe González, jo diria que va donar suport a les tesis de Carlos Solchaga sense tenir un veritable coneixement del problema. El 27 de juny del 87, quan ens vam reunir a la Moncloa, el president González desconeixia les conseqüències que es podien derivar del tancament dels AHM. Aquesta és la diferència que hi ha entre tots dos polítics, per això pense que l'actitud de Joan Lerma és més greu. Coneixia el que podia passar i mai no va exigir la reindustrialització.

—Passats 5 anys ¿quina és ara la posició d'aquests polítics?

Les coses han canviat, tant el govern central com l'autonòmic han donat un cert suport a la reindustrialització. Per exemple, hi ha un polígon industrial que s'ha posat en marxa després de la reconversió, tot i estar acabat des dels anys 70. Un particular interès ha fet que el polígon fora una alternativa al tancament dels AHM. Ara, està funcionant al cent per cent. Podria semblar electoralista per part dels socialistes, però se'ls ha d'agrair.

—Si no s'haguera fet la reconversió, ¿com estaria Sagunt?

—En el cas hipotètic que no s'haguera fet el tancament, l'alternativa era invertir en una nova capçalera. El projecte era viable i crec que Sagunt tindria una quota d'ocupació superior a l'actual.

—¿I ara, com veu la capital del Camp de Morvedre?

—L'actualitat és preocupant. La majoria dels joves viuen dels ingressos dels seus pares, o el que és el mateix, de les jubilacions de la reconversió.

—¿I les expectatives de futur?

—Hi ha l'eixida del turisme, hi ha peticions d'urbanització de gran envergadura, aviat s'obrirà el port marítim i una central de transport. Tot això suposa, com és lògic, riqueses i llocs de treball i també començar a mirar el futur sense oblidar el que deixem darrere.

—Després de 5 anys, ¿què ha après el poble de Sagunt de la reconversió?

—El poble ha après que és necessari mantenir-se unit i cooperar per a aconseguir els seus objectius. La part negativa és el desencís, l'atur, i tota aquesta gent que pateix lacres irreversibles. □

LA POBLACIÓ SAGUNTINA TÉ L'ÍNDIX D'ATUR MÉS ALT D'EUROPA

Viure de les jubilacions

Un dels trets més destacables del Port de Sagunt és la gran proliferació de botigues, bars i pubs que han obert en els darrers tres anys. Si bé és cert que després dels primers mesos de la reconversió hi va haver una immobilitat absoluta, avui dia, els estalvis de molts anys han transformat els antics treballadors d'Altos Hornos en petits empresaris.

¿En-què han quedat les grans manifestacions de protesta, assemblees i reivindicacions?

Judith Izquierdo

El Port de Sagunt s'ha convertit, cinc anys després de la reconversió, en una bassa d'oli. Les grans manifestacions de protesta, assemblees i reivindicacions han quedat en no res o en molt, segons casos. El fet cert és que els que tenien un nivell de vida molt elevat abans que el forn s'apagara, continuen mantenint-lo, i els que vivien una situació menys privilegiada, s'han acabat d'enfonsar. Lluny ha quedat també el dinamisme de les associacions de barri, com també els antics balls del casino controlats pels aragonesos. Ara, després de cinc anys, la moguda la porten els andalusos, ajudats per l'onada flamenca que envaeix tot l'estat, mentre que les antigues associacions de veïns «són un feu per als evangelistes i els mormons», segons han explicat a EL TEMPS antics sindicalistes. Una cosa els ha unit des de sempre, el profund desarrelament.

El Port de Sagunt ha estat sempre un niu de contradiccions que es protegia del món exterior amb la fàbrica Altos

Hornos del Mediterráneo. En un principi, foren els bascos els que vingueren a instal·lar-s'hi. Eren l'aristocràcia proletària, enginyers la immensa majoria. Quan va acabar la guerra, arribaren els aragonesos, aquests venien a socarrar-se en el forn; pels anys seixanta hi arribaren els andalusos, els murcians i els extremeñys. Molts d'ells no van tenir la sort de col·locar-se en la fàbrica i es van dedicar a substituir com van poder.

Fins l'any 1983, la gent del Port va viure completament aliena a les noves tecnologies, ningú no s'hauria esperat mai que la gran xemeneia deixaria de tirar fum. El nivell de creixement del poble era desorbitat, de cada treballador d'Altos Hornos, n'hi havia tres que es dedicaven a la construcció o a una altra mena de serveis. «L'elevat nivell econòmic —assegura el director de l'Hospital de la Seguretat Social a Sagunt— feia que el Port esdevingués un lloc d'entrada i de comerç de droga molt més important que la ciutat de València». Per una altra banda, la duresa del treball feia augmentar el nombre d'alcohòlics, «ací la gent no entra-

Pacients drogodependents existents en l'àrea de serveis socials corresponent a Sagunt

	1984	1985	1986	1987	1988
Alcoholisme:					
Nombre total de malalts	42	51	56	64	62
Nombre primeres visites	18	23	28	31	35
D'altres drogodependències:					
Nombre total de malalts	60	60	91	58	46
Nombre primeres visites	60	40	50	27	17

La sensació que no passa res no pot obviar els resultats.

va a treballar sense haver-se pres abans una bona dosi de rebentats i copes de conyac».

Quan es va tancar el forn, tots els problemes que havien estat encoberts van eixir a la llum. Pares alcohòlics, fills drogaaddictes, analfabetisme i bosses de probresa, com més va, més grans. És clar que no es pot generalitzar, però a grans trets aquesta és la situació.

La gent que treballava a Altos Hornos s'ha tornat a recol·locar i els que no han pogut, per malaltia o per haver superat la barrera dels cinquanta anys, estan cobrant unes pensions que en cap dels casos és inferior a les cent mil pessetes. Hem de tenir en compte que els sous que cobren els antics treballadors d'AHM se situen al voltant del 80% de l'originari. Dins d'aquest últim sector hi ha gent que va decidir tornar als seus llocs d'origen, amb el sucós sou, d'altres que s'han muntat algun negociet a banda i la resta, que no ha acabat d'encaixar el colp i es troba malament sense treballar. Els fills tenen, la gran majoria, estudis i pateixen els mateixos problemes que la resta de la joventut a l'hora de trobar feina.

Els altres, els que no van aconseguir entrar a Altos Hornos en el seu moment, després del tancament de la fàbrica han vist agreujada la seua situació. Són gent no qualificada i amb un escàs nivell cultural.

Encara que no ho sembla, al Port de Sagunt alguna cosa està canviant. Hi ha una gran massa de la població desocupada encara que amb bon sou, i això es nota al carrer. La sensació és que no passa res, però en canvi el resultat es viu com una lacra. Del col·lectivisme s'ha passat a l'individualisme. Cadascú va per on pot i intenta amagar el seu desarrelament profund fent de la seva casa o el seu barri un calc del seu lloc d'origen. Per al director de la mini-Fe, el fet que part de la població guanye diners sense treballar «és una cosa que no repercuteix sobre la gent sinó sobre la societat. Això, a la llarga, és un tema tremendament fofut. Els diners fàcils produeixen un desequilibri social, sobretot en la generació següent, ja que els fills no tenen cap expectativa de treball i pensen que amb els diners dels pares podran viure tota la vida».

Un altre fet destacable és la gran proliferació de botigues, bars i pubs que ha tingut el Port en els darrers tres

anys. Els dos primers anys després de la reconversió hi va haver una immobilitat absoluta, la gent se sentia atemorida pel futur més immediat. Els estalvis de molts anys han transformat els antics treballadors d'Altos Hornos en petits empresaris. La construcció, un altre dels sectors ressentits en un primer moment, ha tornat a alçar el cap. Ja no cal marxar a Líbia, Aràbia Saudita o Algèria per poder treballar, ni tan sols a la Central Nuclear de Cofrents, com va ocórrer al principi, «a casa torna a haver-hi feina», ens comenten els mateixos sindicalistes.

El Port de Sagunt continua, després de cinc anys, sent aliè a la realitat, i mentre els diners continuen fluint com un manà, la ciutat es converteix en una de les més inactives i amb més nombre de desocupats de tot Europa. Una altra cosa és que siguen desocupats amb un fort poder adquisitiu. Una persona vinculada al Port i que no ha volgut que el seu nom apareguera en aquestes planes, comentava: «Ací hi ha un col·lectiu de gent major de quaranta-cinc anys que s'ha acostumat a viure sense treballar. Jo els he oferit una feina i l'han rebutjada. És normal, si pensem que treballant guanyen menys diners que no treballant».

